

J E L E N K Ö R.

26. szám.

Pest szombat martz. 29ikén.

1834.

Foglalat: Magyarország (kerületi ülések: kinevezés; magy. tudom. társ. jelentés; kir. kam. tudósítás; magyar gyapju; Ledniczky es Constantin). Anelia (parlament viták: disszidentek házassága, hadtisztokra költségek, eskü forma, választási megvesztegetés, püspökök ülése a parlamentben 's egyebek tárgyában; Pilot hirlap 's egyveleg). Franciaország (követházi ülés martz. 11ikén: pénzverés; strassburgi pattanyus tisztek). Spanyolország (d. Carlos országglása a Morning-Postban, 's martz. 3ikáig terjedő egyéb hírek) Törökország (Candia állapotja). Elegehírek. Gabonaár. Pénzkelet.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsonyban martz. 25dikeig tartott ker. ülésekben a RR. a görög n. egy. consistoriumok rendezési javaslatát vizsgálgatták magyarul és diácul; továbbá a törvényszéki rendezést az első cikken kezdve magyarul.

Apostoli Királyunk Ő Főlsége martz. 1sőjéről költ legfensőbb határozata szerint Eberl Mihály rohonczi plebánust a szombathelyi káptalanhoz kánonokká méltóztatott kegyelmesen kinevezni.

Magyar tudós társasági jelentés.

I. Az 1833 szolott szájújateki jutalomra Martius 24kén estig következő című 's jelmondatu vigjátékok érkeztek bé:

1. Szívlepkék. „Az okosnak, használni tudván az élet minden perczeit: minden tárgy, minden pillantat örömkelyhekkel kínálkozik.“

2. A' vén szerelmes, vagy a' torházi négy vőlegény.

3. A' csalán, vagy: Biz' én képzelődésben éltem. „Szokásaink tüköre az erény ösvényire törrel vezet.“

4. Egy vigjátékért száz arany

„Világos színre füstve szép

A' szerelem 's az életkép.“

5. Rózsavár. „Carminé qui tragico vitem certavit ob hircum.“

6. A' szerelemföltő. „Nem épen a' száz arany.“

7. Fősvény többet költ. „Ridendo dicere verum quis vetat?“

8. Éva asszony unokája. „Pályát küzdeni szép, 's derekak közt nyerni — dicsőbb még!“

9. Falusi lakodalom. „Győzzön a' mi jobb.“

10. A' szerelem hatalma. „Nyugvó időm neked szentelem szép honni nyelv.“

11. Dorottya, vagy az első statio.

„ΚΑΚΗ ΚΟΠΑΚΟΣ ΚΑΚΟΝ ΤΟ ΩΝ.“

12. A' képszobor, vagy eselszövények.

„Ernst ist das Leben, heiter ist die Kunst.“

Az ezek mellett érkezett jelmondatos levelkek bontatlanul, a' Társaságnak és a' mai előlúli helyettesnek, Schedius Lajos kir. tanácsos és k. egyetemi professor Urnak 's tiszteleti tagnak pecsétevel a' levéltárba tétettek; a' vigjátékok kéziratait pedig bírálat alá vették azon tagok, kiket e' végre a' mult Novemberben volt IVdik nagygyűlés szavazat több-

ségével előre választott. Mellyik munkának írója fogja nyerni a' 100 aranyat, az a' következő Vdik nagygyűlésből leszen hírré téve.

II. Ezen 1834beli Martius 24d. kezdve 1835nek Martziusa' 24dikeig folyó évre ismét 100 arany jutalmat eredeti szomorujátékra teszen ki a' társaság igazgatósága. Tudni fogjak a' dolgozni kívánók, hogy munkájokat magok érdeke kívánása szerint is nem saját, hanem más keze által tisztán leírva, azon kívül lapozva, bekötve, 1835ki Martiusnak legfeljebb 24dike estéjéig kell a' Titoknokhoz béküldeniek.

III. A' Marczibányi Lajos Tablabiró Ur által 1833b. Junius 10d. kitett 20 darab arany jutalomra beérkezett kéziratokról, mellyek a' falusi elemi oktatásról készültek, később fog tudósítás szólni.

Pesten a' héti ülésből Martius 26d. 1834.

Döbrentei Gábor m. k.
titoknok.

A' nagymélt. m. kir. udv. Kamara Stroh-mayer Aloiz Bánffy-Hunyadon ellenörködött sómázsást, ugyan az ottani hivatal fiók sóárnokává; helyette ellenörködő sómázsássá Kardhordó József m. kir. testőrseregheli alhadnagyot; továbbá Barson ellenörködő sómázsámester Piringer Mihályt saját kérelmére ugyan e' hivatalban Kanizsára; végre Schnitzer József szlatinai, és Nitray István aradi sómázsásokat. — mázsámesterré és pedig az elsőt Munkácsra, a' másikat pedig Szatmárra méltóztatott rendelni. — Hermann János kir. kamarai számvevő tisztt martz. 5ikén meghalálozott. — Szárnovitzon a' kir. ezüstolvastási ellenörőség, mellyel 600 for. évi fizetés és egyéb járandóságok; valamint a' próbálót-hivatal is, mellyel 525 fr. évi fizetés 's egyebek járulnak, ideiglen betöltendő levén: az akár egyik, akár másikért folyamodók, négy hét alatt nyújthatják be kereső leveleiket az alsó magyarországi bánya-kamara-grófi hivatalhoz. — Hodritzon ismét a' kir. kam. sebész hivatal ürülvén meg, a' folyamodó sebészek, kiknek a' tót nyelvet is beszélniök szükség, f. eszt. april. 19ikeig, járulhatnak kérelmeikkel szinte az alsó m. bánya-kamara-grófsághoz. (Kir. kam. tud.).

A' bajor gazdasági egyesület hétülapja több gazdasági értesítési közt ezeket közli a' magyar gyapjuról: Nyilvános hiteles hírek-ből tudva van, hogy Eszterházy hg, ki min-

den uradalmiban több nemesített fürtü birkával bir, mint egész Bajorország (mintegy 190 ezer darabot) 1834iki gyapjuterme mintegy 620 ezer pengő forinton, így szinte a' Károly főherceg uradalmabeli gyapju is nem csak 1834. hanem 1835re is már el van adva. Azonban nem csak ezen dynastáké, hanem többnyire minden magyar főbirtokosé, ki e' gyapjuár mohó felszökentét bölcsen használni tudta, egy vagy több esztendőre is jobbadán kedvező 's magas áru szerződéseknél fogva kereskedő kézre van már juttatva.

E' napokban ismét két szép reményű hazánkfiát méltatá orvostudományi koszorúra tudom. Egyetemünk, t. i. Ledniczky István óbecsei fit Bácsból, 's Constantin Mihály mária-pócsi származékot Szabolessből. Az első iktatási értekezésül a' kórügyi intézet eredetét 's előmenetét (primordia et incrementa institutionis clinicae) n. tisz. Ledniczky Antal pacséri plebánusnak ajánlva; második a' holttesti balzamoszás-módokat Székelyi Mailáth József gr. urnak szentelve a' miveltség mostani állásfoka szerint kívántató sok oldalúsággal, a' tárgyat kellőleg kifejtve 's merítve, világos értelmes hazai nyelven tükrözi elő.

A N G L I A.

Az alsóházban martz. 10kén a' dissenterrek házasságát illető törvényjavaslat először olvastatott fel. A' 2dik felolvasást april 28ra halasztotta el l. Russel, hogy a' dissentereknek idejük legyen felette tanácskozni, mert ugymond, ha nyomos ellenvetéseik volnának az indítvány ellen, 's azokat meg nem czáfolhatná, a' javaslat átvitelében nem átkodik meg, 's azt inkább visszavonná. Így kell törvényeket hozni, mert csak így fognak azok a' nemzet való szükségének megfelelni. — Martz. 12én Sir. A. Agnew engedelmet kért indítvány-behozásra, melly a' vasárnap szorosb megülését tárgyalja. Potter ur ez indítványra némmel megjegyzéseket tön. Különösen azt állította, hogy Londonban olly roppant városban vasárnap az adásvevés, mint a' mult ülésben félrevetett vasárnapindítvány kívánta, teljesen meg nem szünhetik. — Roebuck ur pedig azon kívánságra, hogy se a' bérkocsik, se a' gőzcsolnakok ne járjanak, azt jegyzé meg, hogy ez által a' szegény pörság ártatlan multságától foszthatnék meg, inkább a' Hyde Parkot kellene bezárni, hová a' gazdagok szoktak járni. A' kérelem megadott.

A' felsóházban martz. 10kén számos kérelem nyujtatott be a' dissenterektől. — Az alsóházban Fergusson C. ur nyilvánítá, hogy

ő kérelmet akar bemutatni Rosz John kapitánytól, az éjsarkhoz (gönczölhez, polus) tett utazása megjutalmaztatása végett. A' ministerek jelentették, hogy ők a' kérelmet ellenzeni nem fogják, Althorp l. pedig hogy ő a' király jóváhagyását jelentheti a' kérelem iránt (tetszés) Elhatározaték azután, hogy valamennyi ez értelmű kérelem biztossághoz utasítottassék. Ennél fogvást azonnal két kérelem nyujtatott be Hull 's Liverpoolból, az utolsó 100 aláírással. Cobbett azonban a' nyilvános pénzekből a' tengeri utasnak (Rosznak) semmit sem kívánt adatni. De visszatorlották, hogy nem az ország érzelmét fejezi ki, midőn olly férfit jutalmazatlan kíván hagyni, ki a' tudományoknak annyi szolgálatot tön, 's Anglia dicsőségét annyira nevelé, élete négy évét a' legkeményebb sanyaruságok, 's vagyona' nagy részét a' végre áldozá; 75,000 ft. stg. vagyon évenként a' koronának kitzve nyilvános érdemek jutalomdíjául, 's e' nyugpénz- vagy dísz-díj-lajstromon senki sem állhat méltóbban mint Rosz kapitány. Később a' ház az önkéntes őrség (yeomanry) költségei felől tanácskozott, Hume ellenzé a' rájok kért 82,179 ft. stget. Littleton azt mondá: a' kormány Irlandban e' polgárőrségről lemond, minthogy, a' királyi sereg által is (23,000 fő) fentarthatónak véli ott a' rendet. A' summa mindazáltal 135 szóval 52 ellen elfogadtatott. Ezután a' hadi főtisztek számára kéreték 114,000 ft. stg. kik nem valóságos ezredesek. Cobbett ezt is ellenzé; Angliának ugymond 300 generálja van, 's ha háboruba kellene menni, 5—600 bataillon kívántatnék mindezekre. (Ebrington l. nevet) Cobbett: a' vitéz admirálnak nem szükség nevetnie, a' tengeri erő megmérközhetik a' sezzel. Minden linia-hajóra két, három admirálunk is van (kaczaj) ennyi admirállal 's generállal tehát mi a' világgal is szembe szállhatunk. „En 300 vezérfőre pénzt nem szavazhatok.“ Ebrington l. azt válaszolá: hogy Anglia tett szolgálatokat jutalmazatlan nem hagyhat. Cobbett: „Leopold hg. is a' generalok közt van?“ Ellice: (a' hadititoknok) „bizonyosan nincs!“ Sir H. Hardinge megjegyzé, most 167 hadi főtiszttel kevesebb van mint 1817ben. A' kívánt mennyiség szavazás nélkül elfogadtatott Cobbett pántolódási daczára. — Az alsóházban martz. 11kén O'Connell már jelentett indítványával lépe föl, hogy t. i. biztosság neveztessek ki azon esküformák vizsgálatára, mellyeket az alsóház tagjai le szoktak tenni, 's fontolja meg: valljon általjában tétessenek é le olly eskük, 's millyenek legyenek azok?

Velen
irányu
séges
tessél
taljáb
ugy h
ki azt
tatná,
semmi
gett,
ok, r
liamer
Valók
tás va
lött h
testan
bizon
der) i
tás.
minde
e' há
törlet
meger
küfor
kető
tem a
likusa
latkoz
kielég
e' ház
lembe
zomba
ők az
tagok
alatta
nom,
é a' h
olly
én, m
nem t
ellenl
hogy
lett a
tetét
don s
zsébe
menti
a' val
szer.
elő 's
külön
tessen
okozo
fogad
katho

Véleménye oda járult, hogy minden vallásos irányu eskü töröltessék el, 's helyébe, ha szükségesnek látszanék, egyszerű nyilatkozás tétessék. Szavai következők voltak: Ha már általjában valamely esküt meg akarnak, tartani, úgy hiszem, csak azt lehetne, melly által az, ki azt letenné, legkétségtelenebbül nyilatkoztatná, hogy ő semmi tilos móddal nem élt, semmi megvesztegetésben nem részesült a' végett, hogy e' házban ülést kaphasson. Azon ok, melly miatt indítványomat teszem, a' parlamenttagok által letett eskü különfélesége. Valóban három különböző eskü vagy bizonyítás vagyon, mellyek közül minden tagnak mielőtt helyt fog, egyet választania kell. A' protestans és katolikus tag esküszik, a' Quäcker bizonyít, 's a' morva atyafiak (mährische Brüder) is azt tennék, ha rájok esnék a' választás. Ugy hiszem, eljött azon idő, mellyben minden kétséges eskü, 's a' személyek közt e' házban minden valláskülönségnek el kell törletnie. A' keresztyén erkölcs-tudományban megezáfolhatlan elv az, hogy a' kétséges esküforma értelmét nem az esküvő, hanem eskető határozza meg. Én köteleességemnek néztem a' házat 's kormányt e' végett már a' katolikusok esküformája magyarázatjára nézve nyilatkozásra felszólítani. Az adott válasz igen kielégítő volt; azonban nem tagadhatni, hogy e' házban vannak tagok, kik velem egy értelemben nincsenek. A' katolikus tagokat azonban nem tehetni olly helyzetbe, hogy mig ők az esküt ez értelemben teszik le, némelly tagok más értelmet ne gyanítsanak lappangni alatta. Én tehát a' választmányt azért kívánom, hogy tudhassam: valljon megmaradhatok é' a' házban, vagy nem? mert ha az eskünek olly értelem tulajdonítatnék, mellynél fogva én, mint katolikus, azt jó lélek-ismérettel le nem tehetném, a' házat azonnal elhagynám. Az ellenkezők csak egy pont iránt egyeznek meg; hogy a' katolikus a' mostani eskü-letétel mellett a' püspöki egyház világi hatalmát, tekintetét 's hasznait illető minden tárgyról szabadon szavazhat. Azonban tudva van, hogy Erzsébet királyné uralkodásaig semmi parlamenti tagtól sem kívántak esküt. Csak később a' vallási szakadás után állítaték fel e rendszer. A' szónok itt az eskük történeteit adja elő 's azután folytatja: „Most midőn a' valláskülönség megszűnt, a' vallási eskük is töröltessenek el. Az 1829ki év fetemes változást okozott, mert azon törvény, melly akkor elfogadtatott, új esküt hozott divatba, t. i. a' katolikusokét, 's a' protestans esküformából

a' misére 's a' szentekre hivatkozás kihagyott. Azonban még is sok különösség van abban. Esküforma-példány van kezemnél, mellynek egyik oldalán háromféle prot. eskü, a' másikon egy katolikus vagyon. A' protestansok a' Stuart háznak kötelesek ellenmondani, a' katolikusok nem, noha különös hiveinek tartattak. (halljuk) Azután olly herczeg utódaival kell minden közösülésnek ellenmondaniok, kinek, mint tudva van, semmi utódjai (successori) sincsenek. Ha e' házban kívül illyesmire eskünnének, nem tennék e magokat nevetségessé? Nem bitangoltatik é ez által az Isten neve? A' kath. eskü jobbágyesküt is foglal magában, mire csak azon megjegyzésem van, hogy a' protestanstól ebben különbözik. Azután hűséget foglal magában Sophie mint hannoverai választó fejdelem-asszony iránt. — 's a' t. De most olly része jő az eskünek, mellyel magamat sehogy sem becsuteleníthetem meg. Így szól az: „nyilvánítom továbbá, hogy nem hitem ezikkelye, 's hogy én ama' véleményt, mintha a' pápa, vagy a' római széktől kiátkozott fejedelmet jobbágyai lehetnének, vagy meggyilkolhatnák, tagadom, 's annak ellenmondok.“ Természetesen jó lélekismérettel tehetem azt, de miért akar a' ház engem becsuteleníteni illy nyilatkozás-kivánással? kinek olly kevés erkölcsi érzése van, hogy valamely kiátkozott személy-meggyilkoltatását törvényesnek hinné, azt az eskü sem kötné le. Illy szempont minden emberi érzéssel ellenkezik. Megtarthatni é tehát még tovább is illy esküformát? Továbbá azt hitték, a' katolikusok e' házban, ha együtt ülnének, együtt fogának szavazni. Azonban csak egyszer történt e' szavazási egyezés t. i. a' zsidók emancipatioja ügyében. O'Connell, minthogy indítványát senki sem támogató, visszavonta.

Az alsóházban martz. 12ikén, mi ez ülés alatt már 5ször történt, hogy a' parlament választó testet választási jogától megvesztegetés miatt fosztott meg. Ez uttal Hertfordot éré a' büntetés, mellynek mintegy 700 választója van. Közülök mintegy 280 hagyá magát az utolsó választáskor megvesztegettetni étel ital által. Bernal ur javasla, hogy a' megvesztegetett választó osztálytól a' választásjog vonassék el; ellenben 600 v. 700 választónak a' környékből a' hertfordi választásban részvét adassék. G. Sommerset lord ellenszegült az indítványnak. Enni 's inni, ugy mond valamely kijelelt (candidat) költségén még nem főbenjáró üldözés tárgya. Sir R. Peel is ellenzé az indítványt. Ha vendég-

lés v. lakomázás megvesztegetéshez hasonló-
nak tekintetik, úgy Anglia választóji nagy
részét meg kell e' justól fosztani. Mulhatlan-
ul szükséges az e' tárgyról készülő indit-
ványban szorosán meghatározni: mi a' meg-
vesztegetés. Ha megvesztegetés, hogy öt
shillinglapok osztatnak ki a' szegényebb vá-
lasztóknak ebédidjúl, meg kell vallani, hogy
ezen szokás azon boroughban (közönség),
mellynek ő (Peel) képviselője, már 100 év
óta divatoz. Más részről azonban meg kell
vallani azt is, hogy e' szokás, ha szentesít-
tetnék, még nagyobb visszaélésekre nyitna
utát, 's pártosság idején veszélyes lenne.
Mind ezt figyelem-gerjesztésül mondja, hogy
lássák mennyire szükséges ez iránt a' szoros
törvényi meghatározás. A' fenforgó esetben
felfüggeszti ítéletét, mert keménynek hinné
a' büntetést, ha bebizonyíthatná, hogy jól-
tartás nem megvesztegetés, hanem csak ar-
ra czélzott, hogy a' szegényebb választók a'
választási ünnepen részt vehessenek. Annál
inkább ellenszegül azon elvnek, mellynél fog-
vást a' városi választóságok falusiak által na-
gyíttatnának. Már most is panaszkodnak, hogy
a' földművesi érdekek a' parlamentben igen
erősen pártoltatnak, úgy az egyensúly egé-
szén eltöröltetnék, ha város könnyen gróf-
sággá változhatnak. — Roebuck ur állítá: ha
választónak 5 shillinget nyomnak markába,
megvesztegetés az, akár erszényébe tegye
azt, akár ételt vegyen azon magának. Hos-
szabb vita után, mellyben a' ministerek most
sem vettek részt, az indítvány másodsor ol-
vastatott fel. Liverpool választás-jogának
megszoríttatása 102 szóval 14 ellen a' biztosság-
nál keresztül ment. E' biztosságban Sandon
lord 's Waton ur élesen csipdezték egymást,
úgy hogy a' speaker (szóló v. főrendör) köz-
benjárult, mint multkor Althorp lord 's Shiel
ur közt, miglen viszonyos sértegetéseiket vis-
szavonván mind a' két tag becsület-nyilatko-
zást nem adott.

Az alsóházban martz. 13ikán, Rippon ur
azon indítványára: nem volna e' tanácsos az
uralkodó egyház érsekeit 's püspökeit tör-
vényhozói 's birói kötelességöktől a' felső-
házban felmenteni? „Nem népszerűség (po-
pularité) vadászata, hanem tiszta meggyőző-
dés vezet, úgy mond a' szónok, ezen indit-
vány-tételre. Ha a' kormány komoly szándé-
ka javítani (reformot) az egyházon, ezt szük-
ségkép első lépésnek kell ismérnie. Először
azon kérdést kellene a' kormánynak önma-
gához tennie: vajjon hasznos é, hogy a' ke-

resztyén egyház főjei, érsekei 's püspökei
vallási kötelességek mellett, még világi hi-
vatalokkal is terheltessenek? hasznos é, hogy
ugyanők, a' világi ügyekre köztünk úgy sem
figyelhetvén kellőleg, azalatt míg a' parla-
mentben ülnek, megyéiktől távol legyenek?
's munkások lehetnek é olly férfiak politi-
kai ügyekben, kik egyházi állásuk, 's papi
foglatosságik következésiben a' világ min-
den hiúsága 's pompájáról lemondottak? A'
helyett, hogy az egyházi őrzetükre bizottak lel-
ki javáról gondoskodnának egyedül, kény-
telenek a' királylak fényiben, 's fényüzési-
ben részt venni, 's Londonban tartózkodá-
suk alatt olly pompának hódolni, melly az
egyház szolgájához nem jól illik. Mondják, az
ő tisztok a' felsőházban a' papi 's lelki ér-
dekek képviseleése, 's az egyház idei 's lelki
javára vigyázás. De mikép lehetnek ők a' pap-
ság képviselőji, holott ennek (t. i. a' papság-
nak) választatásukban nincsen semmi szava.
Nem mint az egyház képviselőji, hanem mint
pap pairek ülnek ők a' felsőházban. 'S felte-
vén hogy a' papság képviselőji, miért nincs a'
papságnak jusa képviselőt önmagának választ-
tani? Mert senki sem fogja tagadni, hogy
inkább magányos érdek, 's udvari kedvezés
hogy sem tudósság, jámborság, 's általjában
lelki, szellemi becs tesznek közönségesen va-
lamelly püspököt parlamenttaggá. Maradnának
a' püspökök megyéjökben, 's ügyelnének fa-
lusi papjaikra 's egyéb számos lelkészeikre,
a' helyett, hogy a' parlament ülési alatt az
udvar zajába vegyülnek, úgy saját hatáskör-
rükben volnának, itt lehet egyedül üdves buz-
góságuk.“ Gillon ur erre kifejté azon okokat,
mellyek őt ez indítvány-támogatásra bírák.
Különösen azon okot is emlité, hogy a' püs-
pökök a' felsőházban semmit sem vettek ke-
vésbbé szemügyre, mint a' nép lelki javát, 's
e' mellett a' közös statusügyek vitelében sem-
mikép sem mutatkoztak ügyeseknek. Utána,
szavazást kiáltozván a' ház, Althorp l. rövi-
den csak azt felelé, hogy az indítványtevőnek,
miután a' ház olly közösen kijelenti szándékát,
felelhi szükségtelennek tartja. W. Ingilby ur
sajnálkozását jelenté, hogy a' ministerek illy
fontos kérdést el akarnak mellőzni. El fog,
ugymond, ideje jöni, mellyben a' mellett, 's
ellen-t éretten meg kell majd fontolni. Tenny-
son ur is azon véleményben volt, hogy a' szó-
nyegre hozott kérdés fontosb, hogy sem azt
minden vita nélkül el lehessen mellőzni, mint-
hogy a' nép élénk részt vesz benne (nem, nem,
és halljuk!) A' vita előtte csak azért is szük-

séges
megis
pon u
szérol
mert a
hiedel
adni.
vazási
az ind
a' püs
Reilly
(prot.
esküj
ronga
politik
ha pa
foglat
mond
gei; c
rek é
az inc
ur röv
melly
korol.
Shiel
nemes
pokho
(hallj
hatni
mes l
hason
kerül
is fél
előmu
lot“ l
mánya
stgbe
ujra
hozot
jénél
's Bar
nyoma
Az A
állítja
adót
ki az
bir fő
tervré
diát a
poros
A' S
westr
's kir
gászú

ségesnek látszik, hogy a' nép azon okokkal megismérkedjék, mellyeknél fogvást a' ház Rippon ur indítványát félrevetendőnek itéli. Ő részéről előleg az indítvány ellen fog szavazni, mert az egyházjavításhoz tartozónak véli, mit biedelmeszerint nem soká úgy is elő fognak adni. Buckingham ur megjegyzi, hogy a' szavazásra kiáltozás daczára is azt hiszi, hogy az indítvány, az egyház javára szolgálna, ha a' püspökök nem ülnének a' felsőházban. O'Reilly ur véle, hogy ő noha katolikus, a' (prot.) püspökök mellett szól, mert parlamenti esküje köti, hogy a' prot. egyházat ne szorongassa. O'Connell ur ellenben viszonzá, itt politikai érdekekről van szó, 's azt kérdik: ha pap individuumoknak legyen é politikai foglalatosságuk? (functio) A' püspökök, ugymond, régóta minden előhaladásnak ellenségei; ők a' katolikusok, zsidók, 's dissenterrek emancipatiojának ellenszegültek. Azért az indítvány mellett szavaz. D. W. Harvey ur röviden de élesen azon befolyás ellen szól, mellyet a' püspökök fényüzése a' népre gyakorol. Hume ur is az indítvány mellé állott, Shiel ur: „Nem rég ideje, ugymond, hogy a' nemes lord (Althorp) maga így szólott a' papokhoz: „Ti pedig rendeljétek el házatokat“ (halljuk, 's kaczaj) Nem kevésbé csudálhatni tehát, hogyan változtathatá meg a' nemes lord véleményét olly hirtelen. Ewart ur hasonlólag támogatá az indítványt, de szavazásra kerülvén az indítvány 125 szóval 58 ellen még is félrevetett.“

O'Dwyer ur indítványára a' parlamentnek előmutatott irományokból kitészik, hogy „Pilot“ lap üldöztetése O'Connell lázasztó irománya kihirlése miatt a' kormánynak 702 ft. stgbe került. (7020 pengőbe) Azonban e' lap újra megjelenik, mióta Althorp I. indítványt hozott azon törvény-eltörlésre, mellynek erejénél fogvást a' bélyeget meg leheté tagadni, 's Barret ur (a' kiadó) lapja ezen időleges elnyomatás miatt csak hasznót ígér magának. — Az Albion azt mondja: Hume ur nem igazán állítja, hogy a' városok épen annyi szegényi adót fizetnek, mint a' bérlok, mert mindenki az ellenkezőt tudja, ki város közelében bír földeket. — A' Morning-Post bizonyos tervről beszél, mellynél fogva egész Hollandiát a' német szövetséghez, vagy legalább a' porosz vámegegyülethez akarják vonni. — A' Sussexi hg hályogban szenved. — A' westminsteri apátságban e' nyáron a' király 's királyné pártfogása alatt négy nagy hangászünnep fog tartatni. A' haűgászkar ez al-

kalommal 600 személyből álland. Ő Felsége e' végre 500 ft. stget ajándékozott már. — Nem rég halt meg Londonban némi Biddle John nevű öreg csizmadia (varga), ki ezen név alatt „the money lending shoemaker“ (pénzkölcsönző varga) volt ismeretes, 's most azt találják, hogy egy millio font sterl. (10,000,000 pengő forint) keletindiai kötelezvényekben, 's gáztársasági részvényekben álló vagyont hagyott maga után.

FRANCZIAORSZÁG.

A' követházban még martz. 14kén is az egyesületek ellen javasolt törvény felett vitáztak. Ugyanekkor Dumon ur az egyesületi törvény mellett, Meridon és Sader uu. ellene szólottak. — A' bordeauxi kalmárság kérelmét a' páirkamara a' kereskedés minsteréhez utasítá. Ha a' követház, a' hozzá benyújtottal nem siet, a' fr. kereskedő világban nagy változás történhetik. A' havrei, nantesi, roueni, 's boulognei kalmárság a' kérelemben kitett elvekhez nyilatkozott.

A' Journal des Débats azon kérdést vizsgálja fel: vajjon hasznosb volna é a' pénzverő intézeteket mind Párisban összesíteni, melly a' költségbiztosságban (budgets-commission) vitás kérdés. Mintán az említett lap az okokat mind ellene mind mellette fölhardá, a' ministerium terve, t. i. a' pénzverés összesítése mellett nyilatkozik. — A' pénzek évszámából kitészik, hogy Franciaország 12 pénzverőműhelye 1,608,786,705 frnyit vert. Ebből a' párisi pénzműhely egyedül 558,565,513 frnyit Lyon, Bordeaux, Toulouse, Strassburg és Limoges városokban tavaly semmi pénzt sem vertek. — Strassburgi hírek azt állítják, hogy Soult M. valamennyi strassburgi pattantus tisztet büntetéssel fenyeget, minthogy a' félbérre leszállított, 's fogva volt hadnagyoknak a' bér másik felét pótlani akarják. Martz. 4én hagyták el az említett tisztek Strassburgot, a' minister parancsához képest honjokba térendők. Fényes kíséret követé őket. A' nemzeti őrség árkászai (sapeur) menének elől, azután a' pattantusági hangászkar, mellyet az elutazó hadnagyok követének, mindegyikkel nemzeti őrtiszt ment karöltve; az őrnagy 's ezredes is jelen voltak; a' nemzeti őrség után mintegy 60 tanuló ment, végre tömérdek számú polgárság. Így nyomult a' menet a' város nagy részén keresztül. Az utczákon az ablakokból szerencsés utat kiáltoztak nekik. A' meneti külvárosban szinte valamennyi házat háromszínű zászló díszíte. A' hangászkar meg nem szünté a' ira, 's carmagnolet 's a' t. játszani. A' vá-

ros végén elváltak. A' népszámot közel ötezerre teszik. Champy urat a' nemzeti őrezredest heves kifejezésekben megszidta Choppin d'Arnouville ur a' megye ispánja, hogy a' nemzeti örök közül sokan formaruhájokban voltak jelen.

SPANYOLORSZÁG.

A' Morning-Post egy hosszú cikkelyben körülményes tudósítást közöl a' carlositák állapotja felől terjedelmi és kormányi tekintetben. Tudni kell, úgy mond, hogy e' status tökéletesen organizálva van; van ministeriuma, hadserege, törvényszékei 's mindegyike, mi egy országláshoz kívántatik. Az egész tartományon, melly franczia földdel határos, carlositák uralkodnak, 's ámbár szoros az őrvonal, mellyet a' Francziák magok részéről állítottak, a' közlekedés velük még is szünetlen, 's nagy számban jönnek át franczia baskok Carlos szolgálatjába, főkép tisztek, kiknek buzgalma ez ügy mellett leirhatatlan. De valamint ezek, kivált mint idegen földi spanyolok, semmi meghívás nélkül jönnek, 's a' törvényszerűség mellett fegyvert fognak; úgy még inkább a' belföldi hazafiak, kik a' sereg számát teszik, valamennyin pusztán önmeggyőződésből 's minden fölszólítás nélkül állanak fegyverbe; mert hacsak egyetlen fölszólítása jelennék is meg d. Carlosnak, nincs kétség, hogy valamennyi lakos a' vidéken katona volna egyszer-mind. Egyébiránt, ezen merő önkényesből összeállott sereg is mindössze 13,880 főre megy, rendes előjárók 's tisztek vezérlete alatt. Közülök, minthogy tartományokra vannak fölosztva, Navarrában van 4860 Zumalacarreguy vezér alatt; Alavában 3100 vezére Uranga gen.; Guipuzcoaban 1840, parancsnoka Lardizabal ezredes; Biscayaban 3280, vezetője Zavala gen. Ezen kívül felső Arragoniában van még 800, Carnices kapitány vezér alatt, de mivel a' nagy haditettel összeköttetésben nincsenek, ahoz rendszeresen nem is számíttatnak. A' közemberök egy egy real zsoldot kapnak naponként, 's egy adat (v. alafa) kenyéret, húst és bort; a' tisztek élelmi szerekén kívül semmi egyebet kapnak, 's a' mire szükségök van, azt saját vagyonukból szerzik meg. Ezen élelmi szereket a' katonaság korán sem zsarlás v. kényszerítés által csikarja ki a' néptől, mint szélytiben mondatik, hanem vannak a' carlositáknak rendes polgári hatóságai, úgy nevezett junták minden tartományban, kiket a' hadvezér a' szükségről annak idejében tudósít, 's kik aztán az adandó mennyiséget

a' népre fölosztják, ez pedig azonnal szives örömmel hordja garmadába, a' mi kívántatik egy nyugtatvány mellett, melly akkor fizette ki, midőn V. Carlos O Fölsége valósággal trónra lép, (a' mi más szavakkal annyit tesz, hogy megfizeti a' nagy harang). Ez uton a' katonák mindig bőségben birnak buzát, bort, borju, sertvés és ökörhúst; 's nincs példa, hogy eddig valaha élelem dolgában megszorultak volna. A' mondott junták főbb tagjai ezek: Biscayaban marq. Valdespina mint elnök, don Pedro Novia, és d. Franc. Bates tanácsnokok; Navarrában Echevarria losarcosi plebánus mint elnök (ezt a' többi hirlap szerint, legalább is már 3-4 hónap előtt, föbe lötték), 's a' városi birák és tanács; Alavában gen. Uranda 's kivüle még más 5 tag; Guipuzcoaban Lardizabal ezredes mint előülő, Marco del Pont general mint tanácsnok 's még három más tag. Ezen juntakon kívül vannak még minden egyes kerületben birák, kik a' népnek igazságot szolgáltatnak, és szinte minden kerületben vámtisztek, kik az átszállókereskedéstől mérsékes vámot szednek. A' sereg tisztjei jobbára mindnyájan nagy tapasztalásu katonák, kik az előtt a' kir. rendes seregnél, vagy Délamerikában szolgáltanak; pedig főkép ez utóbbiakra a' királyné seregeinél is legtöbbit tartanak, ilyenek ott Morillo, Valdes, Rodil, Lorenzo 's többek, kik mindnyájan az oceántuli hadiskolában szerzék tapasztalásikat, 's azon hirt, mellyben fénylenek, 's ilyenek a' carlositáknál Zavala, Lardizabal, Uranda 's a' t. Zavala haditeste legszámosb hires tisztet bir, kik mindnyájan megegyeztek abban, hogy semmiféle nagyobb tisztséget nem fogadnak el, valamig uralkodójukat a' rendes királyszéken nem látják; egyébiránt a' hadfenyíték az egész seregnél legjobb karban áll 's nincs példa, hogy valaha csak egy is az ellenséghez szökött volna meg. Ellenben gyalázatos a' kir. seregek visellete, mindent ölnek, ki kezökre kerül, 's mivel erővel nem gyöznek, undok ármányok és cselekhöz folyamodnak. Így Valdes megértvén minap, hogy 16 lovas carlosita közel Pamplonához egy őrházban táborszemül áll, 's jól tudván hogy hadi szemességüket nyilvános megrohanás által ki nem kerülhetné, éjszakának idején mintegy 20 elszánt katonát koldusruhába öltöztetve küldte ki az említett őrház felé, hogy benne szállást kérjenek 's úgy gyilkolják meg az őroket, mit az embertelenek csakugyan meg is tettek, a' vendégszerető humanus lovasokat álomban egyről

egyig
a' szö
fölkelé
a' mag
lengye
regét
bastian
ból kil
kal ne
is Vito
vala k
elhárít
des és
demeit
gel eg
sában
szóval
vényt
80 év
ez má
ni tar
melly
tania,
tik,
ha eze
dolkoz
ló und
azt a'
ban f
M
minist
Imazr
be To
Torre
volna
tatlan
a' vár
a' főv
száma
ra min
mindn
egy 5
hg. 7
ségéb
gr. is
27iké
dést
minde
febr.
's köz
hason
pot,
Arbal
Gen.
36,00

egyig megöldösvén. Tudjuk továbbá, hogy a' szökevény El-Pastor, midőn közelébb a' fölkelés hírére Spanyolországba visszatért 's a' magával hozott régi bajtársak, gyülevész lengyelek, francziák és németek száma seregét jó lábra hozni elégtelen volt, St. Sebastianban a' tömlöczöket nyitá meg 's az abból kikerült rablók és halálra ítélt gyilkosokkal nevelé seregeit. Igy cselekvék Sarsfield is Vitoriában, ki azonban mind e' mellett sem vala képes magától a' carlositaság gyanuját elhárítani, mivel társai, mint Lorenzo, Valdes és Espeleta irigyelvén katonai fényes érdemeit, őt a' kormánynál, mint az ellenséggel egy kézre játszót vádolák 's most Tolosában csak nem mint fogoly tartózkodik. Egy szóval, ha tudjuk azt, hogy Valdes mint törvényt hirdette ki, hogy minden atya, noha 80 éves tisztes öreg is, fíja tettiért, habár ez már 30 esztendő lenne is, életével felelni tartozik; továbbá hogy minden község, mellynek különben egy puskát sem szabad tartania, ha benne valamelly kurir föltartóztatik, 20,000 realt köteles büntetésül fizetni; ha ezeket tudjuk 's kissé részrehajlatlanul gondolkozunk, szükséges e még több, hogy való undok színében lássuk a' háborut, mikép azt a' királyné pártja éjszaki Spanyolországban folytatja?

Madridból martz. 8dikáról vett hírek, a' minister-változást két tagra, Burgosra t. i. és Imazra elhatározottnak mondják; ama' helyébe Torreno, imezébe pedig Remisa ur lépend. Torreno ur csupán azon föltét alatt fogadta volna el hivatalát, hogy a' cortesek mulhatatlan összehivassanak. Ugyan martz. 8kán a' város-katonasági decretum erőbe léptetése a' fővárosban elkezdődött; 600ra ment azok száma, kik ez nap magokat beiraták, jobbra mind igen vagyonos és előkelő polgár; ha mindnyájan be lesznek írva, mehetnek mintegy 5000 gyalogra, és 400 lovagra. Frias hg. 7ikén indult ki Madridból kijelelt követésébe Párisba, ugyan ez nap Florida Blanca gr. is szinte mint új követ Londonba. Febr. 27ikén kiadott kir. határozat a' borkereskedést egész országban szabaddá teszi, azt minden vámfizetéstől fölmentvén. Barcelonába febr. 28kán 23 insurgens hozatott be fogva 's közöttük néhány csuklyás barát. Vitoriába hasonlóan Ichaso ezredes hozott be egy papot, kit fegyverben fogtak el, neve d. Jose Arbaló; 's kevéssel azután agyon is lövetett. Gen. Butron a' kormánya alatti tartományban 36,000 real adót vetett a' papságra.

TÖRÖKORSZÁG.

A' müncheni polit. hirlap következőleg rajzolja Candia mostani állapotját: „Alig juta végre a' szultán 's az aegyptusi basa közti ellenkezés, azonnal a' legnyomasztóbb zárkereskedés (monopolium) alá veté az ország minden termékét, 's olly magas vámokat 's adókat hozza be, hogy az alattvalóknak lehetlen volt azokat kielégíteniök. Minden panasz sükeretlen maradt; ekkor sok elszánta magát Candiát elhagyni; de abban is erőszakos akadályokra talált. Midőn a' zsarló látta, hogy a' keresztyének vasvesszője alá soha sem hajlanak, ama' rettentő gondolatra vetemült, hogy a' keresztyén nevet Creta földéről egészen eltörölje, 's azt új arab gyarmattal rakja meg. E' czélra azon ürügyöt használta, hogy Candiában iskolákat akar állítani, hol a' keresztyén gyermekek taníttassanak. Erőszakosan kiragadák poroszlóji a' fi 's leány gyermekeket szüleik kezeiből, 's mint barmokat kézláb- megkötözve hurczoltatá a' sziget erős helyeire. A' révekben már több hajó készen volt, e' boldogtalan áldozatokat Aegyptusba vinni, hol mindnyájan islamismusra valának kényszerítendők. A' mult év vége felé 45 gyermek hajatott e' végre az aegyptusi katonáktól Canea felé. Több keresztyén nézte e' vad tettet, ekkor ragadá meg őket a' kétségbeesés, dühösen rohanának a' hóhérokra, 's megszabadíták a' gyermekeket. E' történetet nevezék a' hirlapok néhány hónap előtt zendülésnek Cretán. Gyermekeik folyvásti elhurczoltatása a' cretaiakat végsőségre böszíté. Férfiak 's asszonyok, számra mintegy 20,000en összegyültek Canea kapuji előtt, de fegyvertelen, 's minden rendetlenség nélkül. — E' gyülekezésben végezték el, kérelmet nyujtani a' három nagyhatalomhoz bátorságuk, 's jogaik kezességéért könyörögvén. 'S valóban küldöttséget neveztek Naupliába e' hatalmak biztosaihoz, 's kérték Candia kormányzóját Ali basa helytartóját, hagyná őket a' válasz megérkezéseig nyugalomban. Ez a' kormányzó szemeiben, ki egészen ura értelmén volt, halatlan merény volt az, aegyptusi zsarnok fölsegjusa ellen. Rögtön futókat küldé Aegyptusba 's 4000 embert kért, azonban hajósereg mindegyre czikázott Candia partjai körül, 's a' szökevényeket fogdosta. A' kormányzó öszszevonta megindítható fegyveres erejét, 's Canea felé indult 's az öszsesereglett fegyvertelen keresztyéneket megrohanván véletlenül, mindent leöldöklött, mit kardja elérhete, vagy fogságra hurczolt, ki a' hegyekbe nem futha-

tott. Egész Candia ellenmondott Isten 's ember előtt illy irtóztató bánásnak, de a' vad ezzel meg nem elégtelt, hanem az Aegyptusból jött új sereggel a' lakosok ellen indult, 's még azokat is kifürkészte, kik a' legrejtekebb vadonokba vonultak. Illy körülmények közt a' sziget mahomedanus lakosi is a' keresztyénekhez csatlakoztak. A' szegény cretaiak már most a' legiszonyubb helyzetben vannak. E' szép, gazdag Creta, melly kevés év előtt 360,000 lelket számlált, 120,000-re szállott alá. Homer idejében fényes város elevenité e' jeles szigetet, 's most a' legmagasb műveltség korában félhetni, nehogy kegyetlen vadság egészen elnéptelenítse. —

ELEGY HIREK.

Egykori svéd major Wachenhusen ur, „hirlap a' lókedvelők számára“ czimű időszaki kiadója, mellyből már 8 évi folyamatos Hamburgban meg is jelent, bizonyos meklenburgi nemestől pisztolyra kihivatván, a' viadalban elesett. — Badenben a' meghíttak egyenlően nyilatkoztak mind a' porosz vámegegyesület mellett, mind ellene. Ezen meghíttak három osztályra szakadtak; u. m. a' törzsök természetére, az ipar-készítményére, 's a' kereskedőre. A' törzsök-termesztés biztossága 20 tagból állott, kik közül 7 a' vámsatlakozás mellett, 13 ellene nyilatkozott. Az iparos készítményi 21 tagból, (mindenféle gyártó) 8 a' csatlakozás mellett, 13 ellene volt. A' kereskedési 24 tagból, 9 a' csatlakozáshoz, 15 ellene nyilatkozott. Így a' 65 meghítt tag közül 29 a' csatlakozás mellett, 36 ellene volt. Ezen három biztosság azonban egy 12 tagból álló fő biztosságot választta, 's mindegyik osztály 4 tagot. Ezen fő biztosságban a' szók egyensúlyban maradtak. Ugyan is a' választott 4 törzsök-termesztőből 3 a' csatlakozás ellen, 1 mellette; a' 4 gyártó közül valamennyi a' csatlakozás mellett; a' kereskedők közül 3 a' csatlakozás ellen, 1 mellette nyilatkozott, 's így mindegyik részen 66. — A' belga püspökök terve a' kath. egyetem-felállítás iránt Löwenben és Gentben háborgásokra nyújtott alkalmat. Löwenben febr. 28-án a' tanulók két könyvárosnak, kik a' püspököknek a' megyei papsághoz bocsátott irományát árulak 's felraggatták, gunyajt (charivarit) csináltak. A' gunyajzókat azonban egy osztály kato-

naság szét üzé, melly közben hallani lehetett e' kiáltozásokat: le a' püspökökkel, le a' kath. egyetemmel! A' genti püspök martzius 21-én éjfélkor hasonló gunyajt kapott, 's a' javasolt egyetemre itt is „Vesszen el-t kiáltoztak.“ — Párisban új esztendő óta vándorvendégházakat állítottak fel, mellyek igen kényelmesek; t. i. délben, 's estve hosszú étárus kocsik járnak az utcákon, mellyekre kemenczék, nagy lábasok, serpenyők, tepsik vannak rakva mindenféle étellel. A' kocsijáratokon az árok kitűzve. Kinek főzni magának nincs ideje, a' süttet 's főttet házába viszik. — Az angol királynak nem régiben csudálatra méltó könyvet nyújtottak be. E' könyv „az új testamentom“ arany betűkkel, porcellán-papiroson, mellyből csak 100 példány készült két oldalú nyomtatással, a' mi illy papiroson még eddig nem történetett. Két év kivántatott a' szedésre 's nyomásra, 's elgondolhatni, mennyibe kerülhetett e' munka, ha megfontoljuk, hogy minden példányra 125 ft. arany kellett. — A' berni külső tanács martz. 12-iki ülésében a' főhely felszólítására, hogy az idegen menekvőket mutassa ki, 108 szótöbbséggel elhatározta 's elvül állította fel: Soha Bern, idegen befolyásra indulva, erőszakra e' szerencsétlenek ellen vetemülni nem fog, 's e' pillanatban se alapot, se méltó módot nem lát eltávolíttatásukra.“ A' kormány oda volt utasítva, hogy a' főhelyt illy értelembe tudósítsa. A' karlsruhei újság említi, hogy azon jelesekkel, kik a' kormány által a' vámegegyesület végett tanácskozássra meghívva voltak, a' finanszminister mindjárt összejövetelek elején elég száraz szókkal tudatá: hogy a' tanácskozás nem azon kérdés felett: vajjon? hanem: mikép? fog tartatni, mert amarra már a' kormány igenlő feleletét adta. — A' schneppfenthaler nevelőintézet (alapítva Salzman által) martz. 7-ikén ünneplé alapítási 50 éves ünnepét. Az ünnepen maga az uralkodó hg. két gyermekével együtt jelen volt. A' vendégek száma 250-re ment. — Minél egykedvűbb Európában a' török vallása iránt, annál buzgóbb az asiai muzelman ahoz. Bizonyosságul szolgálhat azon körülmény, hogy még most is 70—80,000 zarándokot számlálhatni évenként, ki Mohammed koporsóját látogatni ballag.

A' gabona pesti piaczi ára martz. 26-án 1834:

puza m. vál. gar.	legjobb	közép	legkisebb	puza m. vál. gar.	legjobb	közép	legkisebb
Tisztabuza	—	106 $\frac{2}{3}$	96 $\frac{2}{3}$	Zab	43 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{2}{3}$	41 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	—	70 $\frac{2}{3}$	66 $\frac{2}{3}$	Köles	53 $\frac{1}{2}$	—	—
Rozs	60	56 $\frac{2}{3}$	—	Köleskása	—	—	—
Arpa	50 $\frac{2}{3}$	49 $\frac{2}{3}$	—	Kukoricza	53 $\frac{1}{2}$	50	48 $\frac{2}{3}$

Pénzkelet:

Bécs martz. 26-án közepár pengő pénzben			
Status 5 pC. kötel.	97 $\frac{5}{8}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	56 $\frac{5}{8}$
„ 4 pC.	88 $\frac{5}{8}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	56 $\frac{1}{2}$
„ 1820 ^{ki} köles.	—	Bankrészevény	1247
„ 1821 ^{ki} „	137 $\frac{1}{4}$	Cs. arany pCt. agio	—